

BINNENSTAD BUITENGEWOON! IN CIJFERS

Binnenstadsmonitor Den Haag
Jaarrapportage 2005

In opdracht van:

Bureau Binnenstad Den Haag

Buitenhof 47
2513 AH Den Haag

t 070-3131340
e bureau@binnenstad-den Haag.nl
w www.binnenstad-den Haag.nl

november 2005

uitvoering:

CityWorks

Postbus 81
2501 CB Den Haag

070-3897627
info@cityworks.nl
www.cityworks.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Monitoren van de binnenstad	5
1.1 Binnenstad Buitengewoon!	5
1.2 Monitoren van de binnenstad	6
1.3 Opbouw van deze jaarrapportage	7
2 Monitor 2005: dynamiek in cijfers	9
2.1 Bereikte resultaten	10
2.1.1 Algemeen	10
2.1.2 Voorzieningen	10
2.1.3 Verblijfsklimaat	12
2.1.4 Verkeer en vervoer	13
2.2 Ondernomen activiteiten	14
2.2.1 Voorzieningen	14
2.2.2 Verblijfsklimaat	16
2.2.3 Verkeer en vervoer	17
2.3 Score ten opzichte van doelstellingen.....	18
2.4 De Haagse binnenstad vergeleken	20
3 Kwalitatieve monitor	23
3.1 Ontwikkelingen in de sfeergebieden	23
3.2 Enkele ontwikkelingen in de binnenstad	25
3.3 Uitgelicht: marketing en toerisme.....	27
 Bijlage 1: Begrippenlijst	 31

Voorwoord

Voor u ligt de vierde editie van de Binnenstadsmonitor: 'Binnenstad Buitengewoon! in Cijfers, Jaarrapportage 2005'. De Binnenstadsmonitor volgt de uitvoering van het Binnenstadsplan Den Haag 2000-2010; 'Binnenstad Buitengewoon!'. De uitvoering van het Binnenstadsplan is vastgelegd in het convenant 'Integrale Ontwikkeling en Aanpak Binnenstad Den Haag' dat is afgesloten tussen Kamer van Koophandel Haaglanden, de Stichting Binnenstad Den Haag en de gemeente Den Haag. Jaarlijks worden de te ondernemen activiteiten vastgelegd in het Activiteitenprogramma Binnenstad. Daarin bepalen de partijen in de binnenstad waaraan en door wie gewerkt wordt.

Om de uitvoering van het Binnenstadsplan en de effecten daarvan te kunnen volgen hebben bovengenoemde partijen afgesproken een *Binnenstadsmonitor* te ontwikkelen: een instrument om te bezien of en zo ja waar bijsturing in beleid en uitvoering nodig is. In 2002 is in nauw overleg tussen alle betrokken partijen een Plan van Aanpak voor deze monitor opgesteld. Daarin is toen afgesproken welke indicatoren en welke bronnen worden gebruikt. In 2002 heeft tevens een nulmeting plaatsgevonden. Vervolgens is jaarlijks een Binnenstadsmonitor opgesteld.

De nu voorliggende Jaarrapportage 2005 biedt inzicht in de ontwikkelingen in de binnenstad. De jaarrapportage is een zo feitelijk mogelijke registratie van ontwikkelingen in de Haagse binnenstad. Daarbij worden steeds de laatst bekende gegevens vergeleken met de nulmeting. De Binnenstadsmonitor is géén beleids- of actieprogramma en doet geen aanbevelingen.

De Binnenstadsmonitor biedt alle partijen inzicht in hoe het de binnenstad vergaat en het vormt een basis voor het verder werken in en aan de Haagse binnenstad. Dit jaar vindt een evaluatie van het convenant 'Integrale Ontwikkeling en Aanpak Binnenstad Den Haag' plaats. De Binnenstadsmonitor maakt onderdeel uit van deze evaluatie.

Bureau Binnenstad

Leeswijzer

Ik wil:

- meer weten over de monitoringsmethode in relatie tot het binnenstadsplan: zie hoofdstuk 1
- inzicht in de ontwikkelingen voor wat betreft de bereikte resultaten: zie paragraaf 2.1
- inzicht in de ontwikkelingen voor wat betreft de ondernomen activiteiten: zie paragraaf 2.2
- weten of de geformuleerde doelstellingen al in het vizier komen: zie paragraaf 2.3
- weten hoe de binnenstad zich ontwikkelt in vergelijking met de landelijke trend: zie paragraaf 2.4
- meer weten over de 'feiten achter de cijfers': zie hoofdstuk 3

NB. De dataverzameling is afgesloten op 30 september. De tekst is geactualiseerd tot en met medio oktober 2005.

1 Monitoren van de binnenstad

Alvorens de monitorresultaten op een rij te zetten, wordt in dit hoofdstuk ingegaan op het ontstaan en de achtergronden van de Binnenstadsmonitor. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- het Binnenstadsplan 2000-2010; 'Binnenstad Buitengewoon!';
- de monitorsystematiek waarvoor in 2002 is gekozen;
- enkele aandachtspunten die bij het monitoren van belang zijn.

1.1 Binnenstad Buitengewoon!

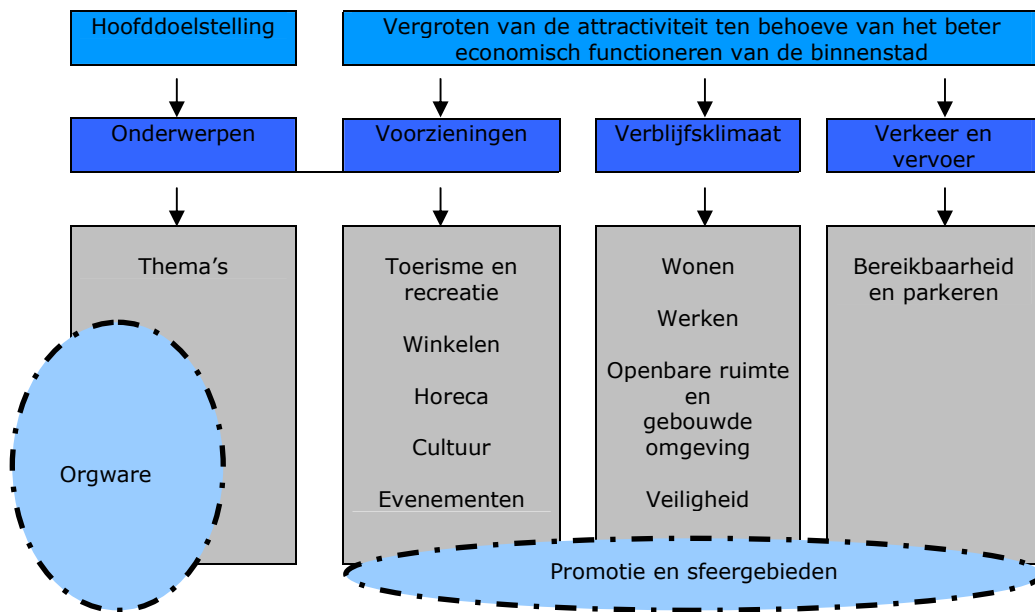
In 2001 is het Binnenstadsplan 2000-2010 vastgesteld. Dat plan, met als titel 'Binnenstad Buitengewoon!', is het integrale beleids- en ontwikkelingskader voor de aanpak van de binnenstad. Het plan biedt een integrale aanpak met aandacht voor de samenhang van alle aspecten die voor de binnenstad van belang zijn (zoals winkelen, uitgaan, cultuur en veiligheid). In het convenant 'Integrale Ontwikkeling en Aanpak Binnenstad Den Haag', dat in 2001 is afgesloten tussen Kamer van Koophandel Haaglanden, de Stichting Binnenstad Den Haag en de gemeente Den Haag, zijn de doelstellingen, de aanpak en de inzet van partijen vastgelegd.

Samenwerking

Om het Binnenstadsplan uit te voeren werken genoemde partijen samen in het in 2002 opgerichte Bureau Binnenstad. Bureau Binnenstad is het aanspreekpunt voor de ontwikkeling van de binnenstad. Het bureau coördineert, stimuleert, initieert, organiseert en zorgt voor de uitvoering van 'Binnenstad Buitengewoon!'. De ontwikkeling en aanpak is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ondernemers, eigenaren en gemeentelijke diensten en afdelingen. Hierbij wordt tevens overleg gevoerd met bewoners en andere belangenpartijen. Bureau Binnenstad brengt die gezamenlijkheid tot stand. Jaarlijks worden de te ondernemen activiteiten van Binnenstad Buitengewoon! vastgelegd in het Activiteitenprogramma. De Kamer van Koophandel, de Stichting Binnenstad en de gemeente bepalen daarin, in overleg met de 'achterban', waaraan en door wie gewerkt wordt.

Beleidsdoelstellingen

Het Binnenstadsplan is opgebouwd rondom een aantal thema's en onderwerpen die ook in de Binnenstadsmonitor terugkomen. Hoewel de thema's sectoraal zijn opgebouwd, vindt het werken aan de binnenstad integraal plaats waarbij alle sectorale doelstellingen een bijdrage leveren aan de hoofddoelstelling. Onderstaand schema geeft aan hoe doelstellingen, onderwerpen, thema's zich tot elkaar verhouden.

In 'Binnenstad Buitengewoon!' zijn beleids- en uitvoeringsambities neergelegd.

Hoofddoelstelling

De hoofddoelstelling van 'Binnenstad Buitengewoon!' is het *vergroten van de attractiviteit ten behoeve van een beter economisch functionerende binnenstad*. Het beoogde resultaat, dat is vastgelegd in een convenant, is om binnen tien jaar ten minste 15 procent meer bezoekers te realiseren. Hieraan verbindt het Binnenstadsplan de volgende opgaven:

- meer bezoekers van buiten de stad;
- het verhogen van de gemiddelde verblijfsduur;
- een toename van de bestedingen per bezoek;
- een betere beoordeling door bezoekers en bewoners over de attractiviteit.

Ook zijn er per thema (zie schema hierboven) doelstellingen en streefwaarden geformuleerd. In deze jaarrapportage passeren hiervan de belangrijkste de revue. Deze doelstellingen hebben enerzijds betrekking op de te bereiken resultaten en anderzijds op de te ondernemen activiteiten.

1.2 Monitoren van de binnenstad

In 2002 heeft onder de noemer 'Binnenstadsmonitor' een Plan van Aanpak voor het monitoren van de Haagse binnenstad vorm gekregen. In dat Plan van Aanpak zijn de lijnen uitgezet voor het jaarlijks systematisch in beeld brengen van het reilen en zeilen van de Haagse binnenstad. Daarbij zijn ook de doelstellingen uit het Binnenstadsplan 2000-2010 concreet gemaakt, zodat duidelijk is waar het werken aan de binnenstad op gericht is. Tevens heeft toen een eerste meting (zogenoemde nulmeting) plaatsgevonden. Eén en ander is in uitvoerig overleg met diverse betrokkenen tot stand gekomen. Concreet beoogt de Binnenstadsmonitor te meten of en in hoeverre de in 'Binnenstad Buitengewoon!' uitgezette doelen in zicht zijn en welke bijdragen door

bedrijfsleven en gemeente zijn geleverd om deze doelstellingen te helpen bereiken. Overigens geldt dat ontwikkelingen in de binnenstad ook te maken hebben met zaken die buiten de invloedssfeer van de overheid en betrokken marktpartijen liggen: macro-economische ontwikkelingen, ontwikkelingen elders, weersgesteldheid, brancheontwikkelingen etc. Tenslotte is in het Plan van Aanpak vastgelegd wat en hoe er gemeten gaat worden. Daarmee is een opzet voor een meerjarige monitor ontstaan waarin jaarlijks een vergelijking met de uitgangssituatie (nulmeting) mogelijk is en waarin alle bij de binnenstad betrokken partijen zich herkennen. Dat betekent overigens niet dat de Binnenstadsmonitor een statisch instrument is: het moet aangepast kunnen worden als omstandigheden veranderen of zich nieuwe inzichten voordoen.

Mogelijkheden en beperkingen

Een monitor wordt wel eens vergeleken met een thermometer, die aangeeft hoe het de binnenstad vergaat. De monitor maakt geen nieuw beleid of stelt geen nieuwe plannen voor, maar registreert jaarlijks of en in welke mate doelstellingen uit 'Binnenstad Buitengewoon!' worden gerealiseerd. Het monitoren vindt plaats vanuit de hoofddoelstelling van het binnenstadsplan: 'werken aan een attractieve binnenstad ten behoeve van het beter economisch functioneren'. Het monitorprogramma steelt op twee invalshoeken:

- de eerste invalshoek biedt inzicht in de *bereikte en de beoogde resultaten*, bijvoorbeeld: meer bezoekers, meer overnachtingen of een hogere waardering. Informatie wordt in hoofdzaak ontleend aan consumenten- en ondernemersonderzoeken (zoals het bezoekersonderzoek, de stadsenquête en het koopstromenonderzoek);
- de tweede invalshoek heeft betrekking op de door gemeente en bedrijfsleven, in samenspraak met bewoners en andere belanghebbenden, *ondernomen activiteiten*, bijvoorbeeld: een gevarieerder winkelaanbod of een betere bereikbaarheid.

De Binnenstadsmonitor maakt gebruik van bestaande bronnen en bevat jaarlijks een overzicht van de meest recente informatie over de binnenstad. Dat kan betekenen dat gegevens niet altijd betrekking hebben op het afgelopen kalenderjaar. Diverse bronnen komen slechts eens in de twee, drie of vijf jaar beschikbaar.

Hoewel ontwikkelingen deels samenhangen met factoren die buiten de invloedssfeer van gemeente en marktpartijen liggen, willen we zowel van inspanningen als van resultaten weten in welke mate ze zich voordoen. Daarom zijn zowel van resultaten als van inspanningen onderzoeksonderwerpen (indicatoren) vastgesteld.

1.3 Opbouw van deze jaarrapportage

Deze jaarrapportage 'Binnenstad Buitengewoon! in cijfers' is als volgt opgebouwd.

Hoofdstuk 2 bevat het cijfermatige deel van deze monitor. In paragraaf 2.1 en 2.2 worden voor de monitorcijfers voor de bereikte resultaten en de ondernomen activiteiten gepresenteerd. Hierbij wordt allereerst op het niveau van thema's met behulp van zogenaamde samengestelde indexcijfers de ontwikkeling zichtbaar gemaakt. Tevens worden voor elk thema één of meer kernindicatoren weergegeven. In het Plan van Aanpak is voor enkele indicatoren tevens een streefwaarde vastgesteld. Hiermee wordt het mogelijk te bekijken in hoeverre doelstellingen reeds in zicht komen. Dat gebeurt in paragraaf 2.3. In paragraaf 2.4 wordt aangegeven hoe de ontwikkelingen in de Haagse binnenstad zich verhouden tot ontwikkelingen elders.

Het is mogelijk noch wenselijk om het werken aan de binnenstad uitsluitend in cijfers uit te drukken. Er gebeuren ook veel dingen die niet direct in cijfers zijn weer te geven of die een lange tijd van voorbereiding vergen. Hoofdstuk 3 biedt inzicht in de 'feiten en activiteiten achter de cijfers'. In hoofdstuk 3 wordt dit jaar het thema 'marketing en toerisme' nader uitgewerkt.

2 Monitor 2005: dynamiek in cijfers

Dit hoofdstuk gaat in op de monitorresultaten voor de in het Binnenstad Buitengewoon! onderscheiden thema's. Per thema wordt, eerst voor de bereikte resultaten (paragraaf 2.1) en vervolgens voor de ondernomen activiteiten (paragraaf 2.2), een zogenaamd *samengesteld indexcijfer* weergegeven. Een samengesteld indexcijfer bundelt voor ieder thema alle afzonderlijke indicatoren in één cijfer. De samengestelde indexcijfers worden weergegeven voor alle monitorjaren (nulmeting, monitor 2003, 2004 en 2005). Vervolgens worden de meetresultaten voor de zogenaamde *kernindicatoren* (de belangrijkste indicatoren uit het Plan van Aanpak Binnenstadsmonitor) weergegeven. Hierbij wordt de meest recente score vergeleken met de nulmeting.

Enkele methodische opmerkingen

Indexcijfers

De ontwikkeling wordt voor de kernindicatoren zowel in gemeten cijfers als in indexcijfers weergegeven. Voor het werken met indexcijfers is gekozen omdat daarmee zichtbaar wordt gemaakt of een cijfer zich in de gewenste richting beweegt (toe- of afname). De score uit de nulmeting is op 100 gezet. Ontwikkelt een indicator zich in de gewenste richting dan is het indexcijfer groter dan 100, is er sprake van een niet gewenste ontwikkeling, dan is het indexcijfer kleiner dan 100. Uitgangspunt daarbij is het maken van een vergelijking tussen de resultaten uit de nulmeting en de resultaten uit de laatste monitor. Een voorbeeld: een indexcijfer van 121 geeft aan dat er sinds de nulmeting per saldo een groei van 21% is bereikt.

Samengestelde indexcijfers

Per thema is een zogenaamd samengesteld indexcijfer becijferd waarmee een indruk kan worden gekregen van de dynamiek. Uitgangspunt bij de samengestelde indexcijfers is dat per thema de score voor alle afzonderlijke indicatoren wordt gebundeld in één cijfer. Hiermee worden eventuele uitschieters van afzonderlijke indicatoren afgevlakt en wordt het mogelijk om op themaniveau inzicht te krijgen in de ontwikkeling in de binnenstad. Ook hierbij is de score uit de nulmeting op 100 gezet. De afwijking ten opzichte van deze 100 geeft aan welke positieve of negatieve ontwikkeling zich heeft voorgedaan.

Meetperiode

De Binnenstadsmonitor 2005 is een registratie van ontwikkelingen die zich in de afgelopen jaren hebben voorgedaan. Om dat te kunnen doen wordt voor de kernindicatoren steeds een vergelijking gemaakt met de cijfers uit de nulmeting. Om ook inzicht te verschaffen in de ontwikkelingen van jaar-tot-jaar zijn de samengestelde indexcijfers voor ieder monitorjaar weergegeven. De cijfers in deze Binnenstadsmonitor zijn in principe de laatst gemeten cijfers. Dat betekent voor de Binnenstadsmonitor 2005 dat de cijfers veelal betrekking hebben op 1 januari 2005 (bij een zogenaamd standgegeven, zoals het aantal inwoners, het aantal arbeidsplaatsen) of op het kalenderjaar 2004 (bij een dynamisch gegeven, zoals het aantal bezoekers aan evenementen). Soms zijn er ook andere meetmomenten.

Beschikbaarheid van informatie

Omdat de Binnenstadsmonitor gebruik maakt van bestaande informatiebronnen, is niet altijd nieuwe informatie beschikbaar. Dat kan bijvoorbeeld samenhangen met de meetfrequentie (niet alle indicatoren worden jaarlijks gemeten), of met het feit dat deze cijfers bij het samenstellen van deze monitor nog niet beschikbaar waren (dataverzameling is 30 september 2005 afgesloten). In die gevallen is het laatst bekende cijfer gebruikt.

Inflatiecorrectie

Voor een goede vergelijking is er, voor indicatoren waarin geldbedragen voorkomen, gewerkt met inflatiecorrectie. Daarom is het cijfer uit de nulmeting gecorrigeerd.

2.1 Bereikte resultaten

Hieronder is een overzicht van de samengestelde indexcijfers per thema weergegeven. Per thema worden de resultaten van de kernindicatoren vermeld en kort beschreven.

Bereikte resultaten, uitgedrukt in samengestelde indexcijfers (nulmeting=100)

thema	2003	2004	2005
<i>algemeen</i>	111	111	111
<i>voorzieningen</i>			
toerisme en recreatie	105	98	101
winkelen	102	106	104
horeca	102	101	117
cultuur	98	115	115
evenementen	106	113	115
<i>verblijfsklimaat</i>			
wonen	103	106	103
werken	101	100	99
openbare ruimte	100	100	97
veiligheid	100	110	110
<i>verkeer en vervoer:</i>			
bereikbaarheid	108	109	104

Als we voor naar de totaalscores per thema kijken (de samengestelde indexcijfers) dan tekent zich, op enkele uitzonderingen na, een positief beeld af.

2.1.1 Algemeen

Het positieve beeld geldt allereerst voor de zogenaamde algemene indicatoren. Met meer bezoekers en een langere verblijfsduur, bedraagt het samengestelde indexcijfer 111 ten opzichte van de nulmeting¹, ofwel een groei van 11%.

Bereikte resultaten		monitor	index 2005
Algemene indicatoren	nulmeting	2005	(nulmeting=100)
samengesteld indexcijfer			111
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal bezoekers (x 1 mln.)	27	30	111
aant. bezoekers van buiten de stad (x 1 mln.)	9,5	11,7	123
verblijfsduur (minuten)	120	144	119
gem. besteding per bezoekenheid (in €)	35,00	35,20	101
rapportcijfer bezoekers over attractiviteit	6,8	7,2	106
rapportcijfer bewoners over attractiviteit	6,8	7,1	104

2.1.2 Voorzieningen

Voor de thema's die behoren tot het onderwerp *voorzieningen* (toerisme en recreatie, winkelen, horeca, cultuur en evenementen) laat zich eveneens een over het geheel genomen positief beeld aflezen. Als het

¹ Omdat veel cijfers voor de algemene indicatoren afkomstig zijn uit de Bezoekersonderzoeken van 1997 en 2005 gaat het hier feitelijk om een vergelijking tussen 2005 en 1997. Een samengesteld indexcijfer van 111 betekent dan dat er in 8 jaar tijd 11% groei is gerealiseerd.

gaat om winkelen is het samengestelde indexcijfer 104 (4% groei), voor horeca 117 (17% groei), voor cultuur 115 (15% groei) en voor evenementen eveneens 115 (15% groei). Een attentiepunt is toerisme en recreatie, waar de score nog weinig groei laat zien. Enkele afzonderlijke indicatoren (de kernindicatoren) zijn hieronder opgenomen.

Bereikte resultaten		monitor	index 2005
Indicatoren voorzieningen	nulmeting	2005	(nulmeting=100)
samengesteld indexcijfer toer. en recreatie			101
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal toer. bezoeken Den Haag (x 1000) ²	9.412	8.717	93
aantal bioscoopbezoekers binnenstad (x 1000)	663	831	125
samengesteld indexcijfer winkelen			104
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal bezoekers, hoofdreden van bezoek winkelen (x 1.000)	11.880	13.200	111
rapportcijfer winkels bewoners Den Haag	7,4	7,2	97
rapportcijfer bezoekers over winkels	7,3	7,4	101
samengesteld indexcijfer horeca			117
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal bezoekers, hoofdreden van bezoek horeca (x 1000) ²	1.070	3.300	308
herkomst horecabest. buiten Den Haag, %	45	52	116
rapportcijfer horeca bewoners	7,2	7,1	99
rapportcijfer horeca bezoekers	7,1	7,2	101
samengesteld indexcijfer cultuur			115
de kernindicatoren uitgelicht:			
aant. bezoekers attracties en musea (x 1000)	477	504	106
aantal bezoekers Filmhuis (x 1000)	82	135	165
rapportcijfer bewoners over cultuur in de stad	7,3	7,4	101
samengesteld indexcijfer evenementen			115
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal bezoekers grote evenementen (x 1000)	1.474	1.943	132
rapportcijfer waardering binnenstadsbewoners voor evenementen	6,8	6,7	99

Het aantal toeristische bezoekers aan Den Haag (de hele stad) vertoont een daling. Hierbij moet worden opgemerkt dat de gegevensreeks al enkele jaren sterk en onverklaarbaar fluctueert. Ook het aantal overnachtingen in de stad Den Haag neemt af ten opzichte van de nulmeting. Deze afname past in het landelijke beeld. Hierbij moet opgemerkt worden dat de nulmeting (2001) een topjaar was voor de hotelsector mede door het grote aantal congressen in dat jaar in Den Haag. Daarentegen vertoont het aandeel bezoekers van buiten de stad en het aantal bioscoopbezoekers in de binnenstad een stijging (in de stad als geheel neemt dat aantal af).

Den Haag als *winkelstad* blijkt, in tegenstelling tot de landelijke trend waarin binnensteden aan belang inboeten, aan aantrekkingskracht te winnen: het aantal winkelbezoekers neemt toe. Maar als gekeken wordt naar de bestedingen, dan blijkt dat er minder omzet naar de binnenstad vloeit. Het koopstromenonderzoek 'Randstad 2004' bevestigt dat Hagenaars zich relatief wat minder dan voorheen richten op de binnenstad.

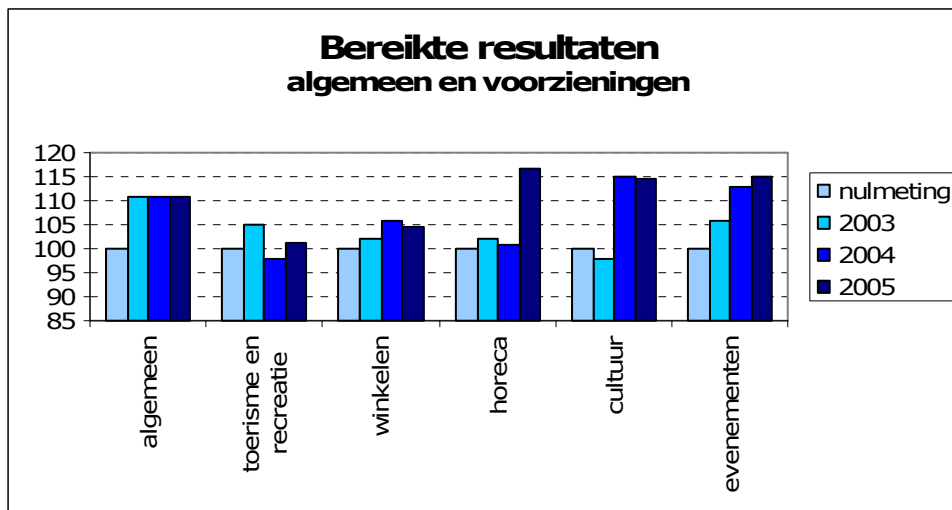
² Waarschijnlijk trendbreuk in verband met andere meetmethoden.

Het aantal *horecabezoekers* vertoont een positieve ontwikkeling, hoewel ook hier een kanttekening moet worden geplaatst bij de meetmethode (zie noot 2 op vorige pagina). Het aantal bezoekers van buiten de stad en het aantal avondbezoekers is toegenomen.

Cultuur laat per saldo een positieve ontwikkeling zien. Naast meer bezoekers aan theaters, attracties en musea is het aantal bezoekers aan het Filmhuis, mede door het toevoegen van een nieuwe bioscoopzaal in 2003, flink toegenomen.

Op het gebied van de grote *evenementen* vertoont de binnenstad een positieve ontwikkeling. De belangrijkste grote evenementen, zoals CPC, KoninginneNach, Pasar Malam trokken tezamen 32% meer bezoekers dan in 2001.

De resultaten van de hierboven genoemde onderwerpen zijn hieronder in grafiekvorm weergegeven.

2.1.3 Verblijfsklimaat

De thema's die vallen onder *verblijfsklimaat* laten als het gaat om de bereikte resultaten een wisselend beeld zien. De samengestelde indexcijfers zijn achtereenvolgens 103 (wonen), 99 (werken), 97 (openbare ruimte) en 110 (veiligheid). Met deze cijfers kan worden geconcludeerd dat het verblijfsklimaat en dan met name het thema openbare ruimte en gebouwde omgeving, zowel in het gebruik als in de beleving ervan door bewoners, geen vooruitgang boeken. Hiermee hangt overigens samen dat veel inspanningen die gericht zijn op het verbeteren van de binnenstad (nieuwbouwprojecten, herinrichting openbare ruimte) tijdelijk tot overlast leiden, die in het oordeel over de binnenstad kunnen doorklinken. Bij het beoordelen van de samengestelde indexcijfers over het verblijfsklimaat valt bovendien op dat er ten opzichte van het vorige monitorjaar geen vooruitgang is geboekt. De kernindicatoren zijn opgenomen in navolgend overzicht.

Bereikte resultaten		monitor	index 2005
Indicatoren verblijfsklimaat	nulmeting	2005	(nulmeting=100)
samengesteld indexcijfer wonen			103
de kernindicator uitgelicht:			
rapportcijfer eigen buurt	6,5	6,7	103
samengesteld indexcijfer werken			99
de kernindicator uitgelicht:			
werkgelegenheid	36.944	36.482	99
samengesteld indexcijfer openbare ruimte			97
de kernindicatoren uitgelicht:			
rapportcijfer openbare ruimte, bewoners Den Haag	6,8	6,5	96
% tevreden onderhoud wegen, Centrubewoners	50	53	106
rapportcijfer inrichting gebied, bezoekers	6,0	6,2	103
samengesteld indexcijfer veiligheid			110
de kernindicatoren uitgelicht:			
rapportcijfer veiligheid bewoners	6,3	6,0	95
rapportcijfer veiligheid bezoekers	6,4	6,6	103

Het verbeteren van het *woonklimaat* dient meer dan alleen een woning-markt doelstelling. Wonen in de binnenstad betekent ook meer bestedingen, meer levendigheid en meer sociale veiligheid. Het woonklimaat is per saldo verbeterd. De *werkgelegenheid* in de binnenstad is licht afgenomen. Het oordeel van bewoners over de *openbare ruimte* vertoonde per saldo geen ontwikkeling. Bezoekers zijn wel wat positiever, maar een attentiepunt blijft de rotzooi op straat.

De inspanningen die op het gebied van *veiligheid* zijn geleverd, worden met name door bewoners nog niet goed herkend. Daarbij is het van belang onderscheid te maken tussen objectieve (daadwerkelijke) en subjectieve (ervaren) veiligheid. In het afgelopen jaar zijn minder delicten geregistreerd dan bij de nulmeting.

2.1.4 Verkeer en vervoer

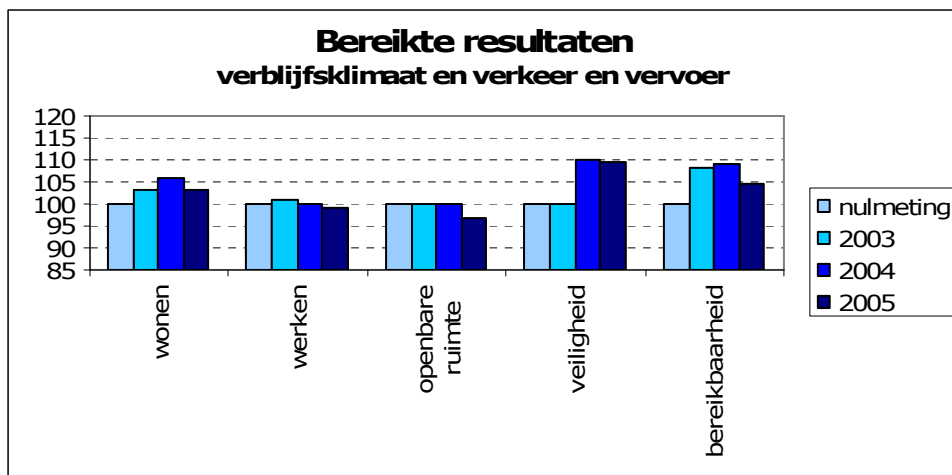
Bereikbaarheid laat met een samengesteld indexcijfer van 104 een gunstige ontwikkeling zien. Het vervoermiddelgebruik ontwikkelt zich in de gewenste richting en het oordeel van bezoekers is verbeterd.

Bereikte resultaten		monitor	index 2005
Indicatoren verblijfsklimaat	nulmeting	2005	(nulmeting=100)
samengesteld indexcijfer bereikbaarheid			104
de kernindicatoren uitgelicht:			
rapportcijfer bereikbaarheid (brom)fiets bewoners	7,7	7,4	96
rapportcijfer bereikbaarheid auto, bewoners	5,3	5,5	104
rapportcijfer bereikbaarheid OV, bewoners	7,5	7,7	103
rapportcijfer bereikbaarheid algemeen bezoekers	6,9	7,3	106
rapportcijfer parkeermogelijkheden bezoekers	5,5	6,7	122

De resultaten voor de bereikbaarheid is per saldo positief als er een vergelijking wordt gemaakt met de nulmeting. In vergelijking met het vorige monitorjaar is geen vooruitgang geboekt. Positief is dat de

bereikbaarheid per openbaar vervoer en per auto in de optiek van bewoners en bezoekers is verbeterd. Over de parkeermogelijkheden zijn bezoekers aanmerkelijk positiever dan enkele jaren geleden. De vervoermiddelkeuze laat zien dat wat meer bezoekers met de auto, te voet of met de fiets naar de binnenstad komen in vergelijking met de nulmeting. Het openbaar vervoergebruik is wat afgenomen.

Hieronder worden voor de onderwerpen *verblijfsklimaat* en *verkeer en vervoer* de resultaten in grafiekvorm weergegeven.

2.2 Ondernomen activiteiten

Tegenover de bereikte resultaten staan de inspanningen (‘ondernomen activiteiten’) van gemeente en bedrijfsleven om de doelstellingen te helpen realiseren. In deze paragraaf worden de samengestelde indexcijfers voor de ondernomen activiteiten samengevat. Ook worden per thema de resultaten van de zogenaamde kernindicatoren vermeld.

Ondernomen activiteiten, uitgedrukt in samengestelde indexcijfers (nulmeting=100)

thema	2003	2004	2005
<i>voorzieningen</i>			
toerisme en recreatie	104	114	146
winkelen	102	103	105
horeca	104	113	118
cultuur	115	136	134
evenementen	89	102	105
<i>verblijfsklimaat</i>			
wonen	103	108	111
werken	72	89	107
openbare ruimte	113	116	132
veiligheid	122	140	269
<i>verkeer en vervoer:</i>			
bereikbaarheid	102	106	107

2.2.1 Voorzieningen

Kijkend naar de thema’s die behoren tot het onderwerp *voorzieningen* is het beeld positief. Ter verbetering van het toeristisch klimaat is met een indexcijfer van 146 ten opzichte van de nulmeting (100) een behoorlijke inzet geleverd. Met name de nieuwe uitgaansformules dragen bij aan dit

beeld. Voor winkelen is het indexcijfer 105, voor horeca 118 en voor cultuur 134 (dit komt vooral voor rekening van de toename van het aantal tentoonstellingen en de groei van het aantal voorstellingen in het Filmhuis). Voor het thema 'evenementen' zijn met een samengesteld indexcijfer van 105 per saldo iets meer activiteiten ondernomen.

Ondernomen activiteiten Indicatoren voorzieningen	nulmeting	monitor 2005	index 2005 (nulmeting=100)
samengesteld indexcijfer toer. en recreatie			146
De kernindicatoren uitgelicht:			
aantal hotelbedden	1.285	1.482	115
aantal grootschalige uitgaansvoorzieningen	1	4	400
aantal kleinschalige uitgaansvoorzieningen	6	8	133
samengesteld indexcijfer winkelen			105
de kernindicator uitgelicht:			
mode-aandeel (aantal winkels %)	29,0	33,9	117
samengesteld indexcijfer horeca			118
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal restaurants	147	157	107
horeca in uitgaansclusters: aantal vestigingen	64	72	113
samengesteld indexcijfer cultuur			134
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal voorstellingen grote theaters	1.892	1.953	103
aantal tentoonstellingen in musea	14	18	129
samengesteld indexcijfer evenementen			105
de kernindicator uitgelicht:			
aantal grote evenementen (zie begrippenlijst)	11	11	100

Een positieve ontwikkeling voor wat betreft de ondernomen activiteiten op het gebied van *toerisme en recreatie* is dat de hotelcapaciteit (met name door de opening van het Ibis-hotel) en het aantal uitgaansvoorzieningen zijn toegenomen. Een ontwikkeling die zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin van belang is: het uitgaansklimaat is sinds de nulmeting met de komst van enkele nieuwe formules nadrukkelijk verbreed (o.a. Cocoon, Asta, Silly Symphonies) en verbeterd (Paard). Het horecaconcentratiebeleid vervulde een hierin een structurende rol: nieuwe uitgaansvoorzieningen vestigden zich met name in de uitgaansgebieden. Tegelijkertijd blijkt dat de mate waarin de inspanningen op het gebied van toerisme en recreatie zich vertaalt in consumentengedrag (toeristisch bezoek, bestedingen en beoordeling) nog onvoldoende is (zie hiervoor de cijfers onder 'bereikte resultaten'). Naast economische ontwikkelingen speelt hierbij ook dat het vaak even duurt voordat de consument nieuwe voorzieningen ook herkent. Onbekend maakt ook hier onbemind.

Op het gebied van *winkelen* is vermeldenswaard dat het mode-aandeel groeide. Enkele nieuwe winkels die zich in de afgelopen jaren in de binnenstad vestigden zijn MeXX, Zara, H&M Beauty Box, Puurr en Your Identity. Vermeldenswaard is dat de herontwikkeling van de Haagse Passage vordert. Met de nieuwe megabookstore van Verwijs, winkels als Murphy & Nye, Agatha Ruiz de la Prada en restaurant DeLuca geven deze winkelpassage steeds meer allure.

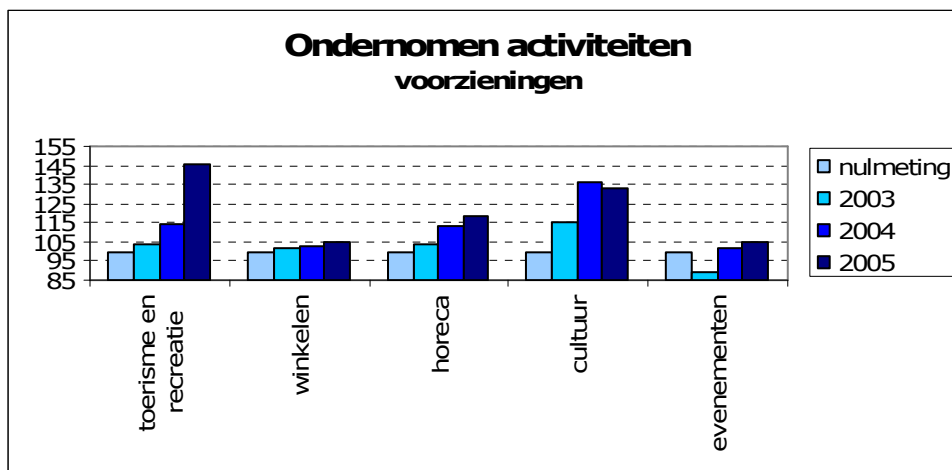
Het *horeca-aanbod* is de afgelopen tijd gevarieerder geworden. In de afgelopen jaren werden veel nieuwe formules (zoals Oni, Puck, FAB, Floop, Scallywags, Oka, O'Briens, Subway en Leopold) in de binnenstad

verwelkomd. Daarnaast zijn veel nieuwe uitgaansvoorzieningen in de binnenstad gekomen (zie onder 'toerisme en recreatie').

Op het gebied van *cultuur* is veel gebeurd als het gaat om voorstellingen en aanbodvolume. Dat geldt met name voor tentoonstellingen in musea. Uitgezonderd de opening van het Souterrain die op veel belangstelling mocht rekenen zijn er in 2004 geen nieuwe grote evenementen (meer dan 25.000 bezoekers) georganiseerd. Wel zijn er aanzienlijk meer kleine evenementen in de binnenstad gehouden.

Hieronder worden voor de thema's die vallen onder *voorzieningen* de prestaties schematisch weergegeven.

2.2.2 Verblifsklimaat

De thema's die behoren tot *verblifsklimaat* laten voor de ondernomen activiteiten goede scores zien: voor wonen is het samengestelde indexcijfer 111, voor werken is dat 107, voor openbare ruimte 132 en voor veiligheid 269. Voor het verblifsklimaat is veel werk verzet, werk dat overigens in sommige gevallen ook (tijdelijk) voor overlast zorgt.

Ondernomen activiteiten	nulmeting	monitor 2005	index 2005 (nulmeting=100)
Indicatoren verblifsklimaat			
samengesteld indexcijfer wonen			111
De kernindicator uitgelicht:			
aantal woningen	10.693	10.877	101
samengesteld indexcijfer werken			107
de kernindicator uitgelicht:			
kantorenvorraad m ² bvo	1.178.825	1.186.545	101
samengesteld indexcijfer openbare ruimte			132
de kernindicator uitgelicht:			
De Kern Gezond, totaal metrage gerealiseerd	231.000	335.265	145
samengesteld indexcijfer veiligheid			269
de kernindicatoren uitgelicht:			
oplossingspercentage straatroof	5,59	18,5	331
oplossingspercentage zakkenrollerij	0,28	1,25	446
oplossingspercentage winkeldiefstal	40,6	80,5	198

Als gekeken wordt naar de ondernomen activiteiten dan laat zich een positieve ontwikkeling aflezen. Er zijn nieuwe woningen gerealiseerd, vooral meer (duurdere) koopwoningen. Hiermee wordt de beleidslijn gevolgd om kwalitatief goed wonen in de binnenstad mogelijk te maken.

De kantorenvorraad is licht toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Als gevolg van de verminderde nieuwbouw, maar zeker ook door de ongunstige macro-economische ontwikkeling, is de opname van kantoorruimte in 2004 behoorlijk lager dan in 2001. De werkgelegenheid in de binnenstad is afgenomen, vooral door meer kantorenleegstand en minder werkgelegenheid bij overige bedrijven in het centrum.

Dat er ondanks de geringe verbetering in het oordeel over de *openbare ruimte* wel degelijk veel activiteiten zijn ondernomen, blijkt uit bovenstaand overzicht. De uitvoering van De Kern Gezond vordert goed; het opnieuw ingerichte gebied breidt zich uit.

Ook is hard gewerkt aan het verbeteren van de *veiligheid*. Dat komt tot uitdrukking in de oplossingspercentages. Deze hangen weer samen met enkele aspecten die minder nadrukkelijk in het cijfermatige deel van deze monitor zijn opgenomen, zoals cameratoezicht en collectieve winkelverboden.

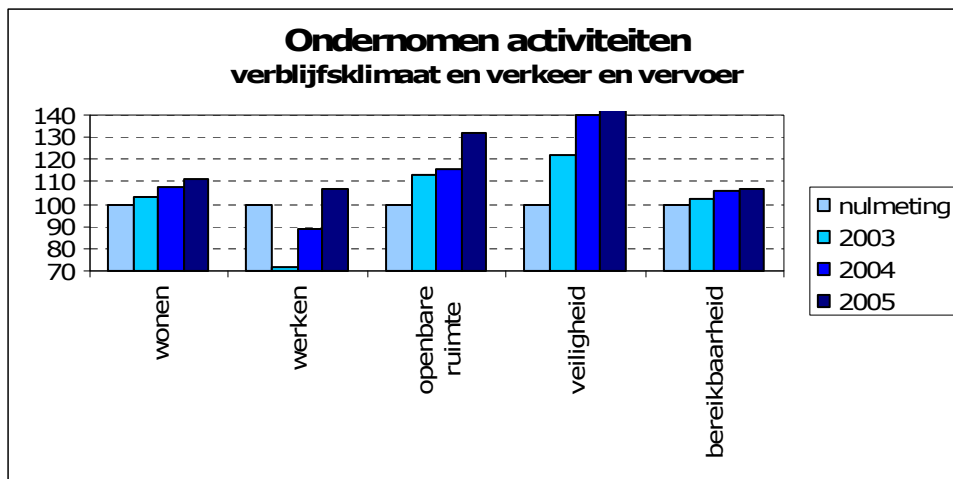
2.2.3 Verkeer en vervoer

Het onderwerp *bereikbaarheid* laat met een samengesteld indexcijfer van 107 ook een positieve ontwikkeling zien. Dat is evenwel ook nodig: om de gerealiseerde en beoogde toename van het aantal bezoekers te realiseren is een efficiënt, kwantitatief toereikend en kwalitatief hoogwaardige infrastructuur noodzakelijk.

Ondernomen activiteiten		monitor	index 2005
Indicatoren bereikbaarheid	nulmeting	2005	(nulmeting=100)
samengesteld indexcijfer bereikbaarheid			107
de kernindicatoren uitgelicht:			
aantal fietsenstallingplaatsen	8.235	8.352	119
aantal parkeerplaatsen in openbare garages	4.028	5.190	128

Sinds de nulmeting is per saldo een positieve ontwikkeling waarneembaar: zo is het parkeeraanbod toegenomen. Het streven is er op gericht om parkeercapaciteit te verplaatsen van straat naar garages en dat proces vordert. Tevens zijn er in de afgelopen jaren meer fietsenbeugels in de binnenstad gerealiseerd.

In grafiekvorm ziet de ontwikkeling voor de ondernomen activiteiten op het gebied van *verblijfsklimaat* en *bereikbaarheid* er als volgt uit:

2.3 Score ten opzichte van doelstellingen

Leeswijzer

In het Plan van Aanpak Binnenstadsmonitor is voor enkele indicatoren een streefwaarde vastgesteld. Door te bekijken in hoeverre deze indicatoren zich ontwikkelen in de richting van de afgesproken streefwaarden, is het mogelijk de ontwikkeling te vergelijken met de afgesproken streefwaarden. Het overzicht op de volgende pagina geeft daarin inzicht. Kolom A geeft het resultaat van de nulmeting weer. Kolom B geeft weer wat de score is die in de monitor 2005 is opgenomen. Kolom C geeft de streefwaarde voor 2010 aan, die in het Plan van Aanpak in 2002 is vastgelegd. Kolom D geeft het indexcijfer aan van het cijfer uit de monitor 2005 ten opzichte van de nulmeting (kolom B). Kolom E tenslotte is een indexering van de streefwaarde uit kolom C ten opzichte van de nulmeting. Een vergelijking van kolom D en E geeft aan of en in welke mate de streefwaarden al in het vizier komen. Hoe dichters deze cijfers bij elkaar liggen, hoe meer het voor 2010 gewenste resultaat in zicht is.

Enkele cijfers in navolgend overzicht vallen op. Allereerst is het bezoekersaantal belangrijk. Een indexcijfer van 111 (zie kolom D) geeft aan dat er tussen 1997 en 2005 een groei van 11% heeft plaatsgevonden en dat het bereiken van de doelstelling (tenminste 15% groei bereikt in 2010) in het vizier is. De opgave is om deze ontwikkeling voor de komende 5 jaar door te zetten. De ontwikkelingen rond verblijfsduur en herkomst van de bezoekers ontwikkelen zich ook positief. Voor wat betreft de verblijfsduur geldt zelfs dat de doelstelling is bereikt. De bestedingen per bezoeker zijn evenwel nauwelijks gestegen. Het oordeel over de binnenstad van bewoners ontwikkelt zich matig en is over de hele linie nog onvoldoende om de streefwaarden al in het vizier te hebben. Bezoekers zijn daarentegen wel aanmerkelijk positiever. De indicatoren waar het bereiken van de streefwaarden op koers loopt, of zelfs al zeer nabij zijn, zijn in het schema lichtblauw gekleurd.

Er zijn ook indicatoren die, om de afgesproken streefwaarden te kunnen bereiken, nog de nodige aandacht vragen; deze hebben een donkerblauwe signalering gekregen. Het gaat daarbij veelal om meningsvorming van bezoekers en bedrijven. Het gaat hierbij uitsluitend om de kwantitatieve monitor. De kwalitatieve monitor in het volgende hoofdstuk bevat veel informatie over resultaten en ondernomen activiteiten, waarmee het beeld wordt genuanceerd en aangevuld.

Indicator	Kolom A Nulmeting	Kolom B monitor 2005	Kolom C streefwaarde 2010	Kolom D index 2005 (nulm. = 100)	Kolom E index streefwaarde 2010
aantal bezoekers (x 1 mln.)	27,0	30,0	31,1	111	115
aantal bezoekers van buiten de stad (x 1 mln.)	9,5	11,7	12,4	123	131
verblijfsduur (minuten)	120	144	130	120	109
gem. besteding per bezoekenheid, in €	33,80	35,00	44,00	104	130
rapportcijfer attractiviteit, bezoekers	6,8	7,2	7,5	106	110
rapportcijfer attractiviteit, bewoners	6,8	6,9	7,5	101	110
aantal toeristische bezoeken (x 1.000)	9.412	8.717	10.824	93	115
aantal overnachtingen in hotels Den Haag, (x 1.000)	1.099	1.031	1.263	94	115
aantal winkelbezoekers (x 1.000)	11.880	13.200	13.662	111	115
koopkrachtbinding niet-dagelijks, in %	33	29	36	88	109
koopkrachttoevloeiing niet-dagelijks, in %	30	33	40	110	133
marktaandeel Den Haag in ZH, in %	6	5,7	7	95	116
rapportcijfer winkels bewoners	7,4	7,2	7,5	97	101
rapportcijfer winkels bezoekers	7,3	7,4	7,5	101	102
aantal horecabezoekers (x 1.000)	1.070	3.300	1.230	308	115
herkomst horecabestedingen buiten Den Haag, in %	45	82	50	182	111
herkomst avondbezoekers van buiten Den Haag, in %	37	40	0,4	108	108
verblijfsduur: % avondbezoekers dat langer dan 3 uur blijft	43	33	45	77	105
rapportcijfer horeca bezoekers	7,1	7,2	7,5	101	106
aantal bezoekers filmhuis (x 1.000)	82	135	103	165	125
rapportcijfer cultuur bewoners	7,3	7,4	7,5*	101	103
rapportcijfer eigen buurt, centrumbewoners	6,5	6,7	7	103	108
werkgelegenheid in centrum	36.944	36.539	36.944	99	100
rapportcijfer openbare ruimte, bewoners	6,8	6,5	7,5	96	110
% tevreden over onderhoud wegen, centrumbewoners	50	53	60	106	120
rapportcijfer inrichting gebied, bezoekers	6	6,2	7,5	103	125
rapportcijfer drukte, bezoekers	6,4	6,6	7,5	103	117
bouwwerkzaamheden storend, % bezoekers	34	28	25	121	136
rapportcijfer veiligheid, bewoners	6,3	6	7,5	95	119
% autobezoekers	23	28	25	82	108
% langzaam verkeer	30	39	40	130	133
% openbaar vervoer	43	40	35	93	106
rapportcijfer bezoekers bereikbaarheid	6,9	7,3	7,5	106	109
rapportcijfer bezoekers parkeermogelijkheden	5,5	6,7	7	122	127

*) streefwaarde 2006

Al met al kan worden vastgesteld dat de binnenstad zich positief ontwikkelt en dat, in de wetenschap welke activiteiten en plannen inmiddels in gang gezet zijn, het behalen van de meeste streefwaarden in 2010 haalbaar lijkt. Het bezoek aan de binnenstad vertoont een goede ontwikkeling. De mate waarin bezoekers geld uitgeven is wel een punt van aandacht, evenals het imago van de binnenstad onder de Haagse bevolking.

2.4 De Haagse binnenstad vergeleken

Uit de cijferreeksen in de vorige paragrafen kan worden opgemaakt dat het in het algemeen goed gaat met de binnenstad. Maar deze constatering krijgt meer betekenis, als we de ontwikkelingen in Den Haag vergelijken met ontwikkelingen elders.

De ontwikkelingen in de binnenstad in de afgelopen jaren vonden plaats in een periode dat de consumenteneconomie hapert. Al meer dan twee jaar daalt de omzet in de detailhandel (bron: CBS). Winkeliers in Nederland hebben in de eerste maanden van 2005 2,4% minder omzet geboekt dan in dezelfde periode vorig jaar. Ruim de helft van de omzetsdaling is het gevolg van gedaalde verkopen. Door het lage consumentenvertrouwen en het dalende besteedbare inkomen wordt met name minder uitgegeven in impulsgevoelige branches (mode, woninginrichting, restaurants en cafés). De consument ziet dergelijke uitgaven vaak als sluitpost in het budget en stelt aankoopbeslissingen uit. Omdat juist binnensteden sterk op dergelijke impulsgeoriënteerde branches leunen hebben zij het moeilijk.

De hoofddoelstelling voor de Haagse binnenstad is een groei van het bezoekersaantal. Uit eigen bezoekersonderzoeken blijkt dat deze toename 11% bedroeg. Landelijk onderzoek van Locatus toont aan dat veel binnensteden kampen met een terugloop in bezoekersaantallen. Voor de andere drie grote steden varieert die teruggang van 5% tot 20%. Tegen die achtergrond is de groei in Den Haag positief. In Scheveningen-Bad is er ook sprake van groei van het aantal bezoekers, een groei die relatief groter is dan in de binnenstad. Onderstaand overzicht geeft van enkele indicatoren aan hoe de ontwikkeling in Den Haag relatief kan worden geïnterpreteerd. Is de index in de kolom 2005 hoger dan de nulmeting, dan ontwikkelt Den Haag zich relatief gunstig, is deze score lager dan doet de binnenstad het slechter dan elders.

Indicator	nulmeting	2005
aantal toeristische bezoekers Den Haag x 1.000	9.412	8.717
gem. aantal toer. bezoekers <i>andere 3 grote steden</i> x 1.000	11.982	10.477
index Den Haag tov referentie	79	83
aantal overnachtingen Den Haag x 1.000	1.099	1.008
gem. aantal overnachtingen <i>andere 3 grote steden</i> x 1.000	2.902	2.905
index Den Haag tov referentie	38	35
aantal bioscoopbezoekers binnenstad Den Haag x 1.000	663	831
aantal bioscoopbezoekers <i>Nederland</i> x 1.000	23.947	23.000
index Den Haag tov referentie	3	4
winkelomzet binnenstad Den Haag, in mln. €	567	580
winkelomzet <i>binnenstad Rotterdam</i> , in mln. €	829	939
index centrum tov referentie	68	62
marktaandeel winkels binnenstad Den Haag in Zuid-Holland	6,0	5,7
marktaandeel winkels <i>binnenstad R'dam in Zuid-Holland</i>	9,5	9,1
index Den Haag tov referentie	63	63
marktaandeel winkels binnenstad Den Haag in Zuid-Holland	6,0	6,5
marktaand. winkels <i>Leidsenhage, In de Bogaard, Z'meer</i>	5,7	6,4
index Den Haag tov referentie	92	89

De ontwikkelingen in Den Haag verhouden zich redelijk tot het beeld in de referentiesteden. Qua toeristisch bezoek doet Den Haag het naar

verhouding wat beter dan de drie andere grote steden, maar wordt gekeken naar het aantal overnachtingen scoort Den Haag wat minder. Opvallend is de positieve ontwikkeling in het bioscoopbezoek in de Haagse binnenstad. De winkelomzetten blijven echter achter bij de belangrijkste concurrentie: de Rotterdamse binnenstad en de regionale centra Leidsenhage, In de Bogaard en Stadshart Zoetermeer.

Ook uit het Nationaal Winkelmarktonderzoek 2004 dat in opdracht van de NVM heeft plaatsgevonden, laat zich een gematigd positief beeld aflezen voor de Haagse binnenstad. Er blijkt dat niet zozeer de bezoekersaantallen, maar wel de beoordeling en beleving door de consument, voor Den Haag nog wel aandachtspunten zijn. Met name het onderwerp 'sfeer' scoort behoorlijk lager dan in de andere grote steden. Hoewel dit zou kunnen samenhangen met de vele bouwwerkzaamheden in de stad, is dit gegeven zeker een attentiepunt. Opvallend is voorts dat de bereikbaarheid in het algemeen in Den Haag relatief laag wordt beoordeeld, terwijl parkeren in Den Haag minder negatief wordt beoordeeld dan in de andere steden. Het bezoekersonderzoek dat dit jaar in Den Haag is uitgevoerd laat overigens een positiever beeld zien als het gaat om de beoordeling van de consument.

rapportcijfers consumenten	Den Haag	A'dam	Utrecht	R'dam
rapportcijfer sfeer	6,3	6,8	7,5	6,8
rapportcijfer veiligheid	6,4	6,7	6,9	6,6
rapportcijfer bereikbaarheid	7,3	7,8	7,9	7,9
rapportcijfer keuze winkelaanbod	7,2	7,6	7,5	7,4
rapportcijfer prijsniveau winkelaanbod	6,7	6,7	6,3	6,4
rapportcijfer keuze horeca-aanbod	6,7	6,9	7,6	6,9
rapportcijfer parkeertarief	4,3	3,4	3,2	4,3
rapportcijfer parkeergelegenheid	5,5	5,0	5,0	5,7

bron: NVM Nationaal Winkelmarktonderzoek 2004

Volgens het Nationaal Winkelmarktonderzoek neemt Den Haag, op de rangorde van winkelsteden, na Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Maastricht, de 5^e plaats in.

Inzicht in de prestatie van de Haagse binnenstad in vergelijking met andere steden kan ook worden opgetekend uit de Verkiezing van de Beste Binnenstad. De nominatie die Den Haag dit jaar behaalde was een belangrijke opsteker voor de binnenstad. Volgens een deskundige jury behoort Den Haag tot de vier beste binnensteden van ons land.

Bij het beoordelen van de cijfers over de ontwikkelingen in de binnenstad dient te worden beseft dat Den Haag, in tegenstelling tot de andere grote steden, over twee toeristische centra beschikt: Den Haag en Scheveningen.

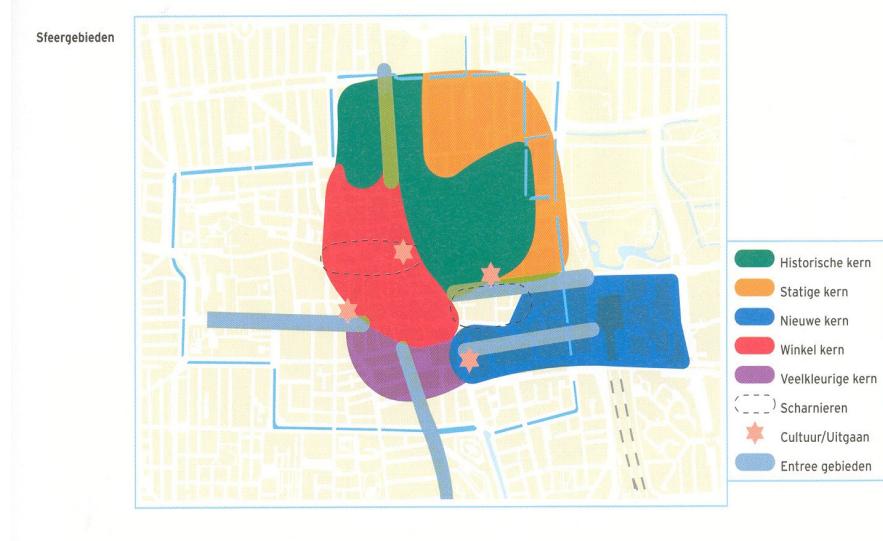

3 Kwalitatieve monitor

Werken aan de binnenstad is veelal een kwestie van een lange aanloop voordat resultaten zichtbaar worden. Lange planprocedures, het uitwerken van samenwerkingsvormen en financiering zijn hiervan enkele voorbeelden. Het vasthouden aan bestaand beleid is dan belangrijk. Er gebeurt derhalve veel 'achter de schermen' dat nog niet in de cijfers in hoofdstuk 2 is terug te zien. Om een indruk te geven van dergelijke activiteiten gaat dit hoofdstuk in op enkele ontwikkelingen 'achter de cijfers'. Allereerst wordt daarbij ingezoomd op de sfeergebieden, vervolgens op de ontwikkelingen in de binnenstad als geheel. Tenslotte wordt het onderwerp marketing en toerisme nog wat uitvoeriger belicht.

3.1 Ontwikkelingen in de sfeergebieden

Binnenstad Buitengewoon! onderscheidt vijf sfeergebieden in de binnenstad: de Historische Kern, de Statige Kern, de Nieuwe Kern, de WinkelKern en de Veelkleurige Kern. De opgave is om het onderscheid tussen de sfeergebieden en de diversiteit verder te etaleren. Naast de sfeergebieden worden entreegebieden en scharnierpunten onderscheiden. Achtereenvolgens gaan we in op enkele in het oog springende ontwikkelingen in deze gebieden in de afgelopen periode.

Historische Kern

In de Historische Kern is de heropening van het Haags Historisch Museum een belangrijke mijlpaal. Het museum heeft, gedurende de verbouwing van het Rijksmuseum in Amsterdam tot 2008, een deel van de collectie uit dat museum in bruikleen. Den Haag Sculptuur aan het Lange Voorhout was ook in 2005 een trekker voor de binnenstad. De heropening van Hotel Des Indes betekent niet alleen dat dit vermaarde hotel weer bezoekers kan ontvangen, maar ook dat één van de mooiste pleinen van Europa een nog fraaiër aanzicht kreeg.

Statige Kern

De Statige Kern is, net als de Historische Kern, vooral consolidatiegebied. De ontwikkeling van de Hooigracht en omgeving is

een kwestie van marktwerking. Ondernemers geven hier op een passende wijze invulling aan de ontwikkeling van een rustig en kleinschalig horecagebied, dat zowel 's zomers als 's winters een geheel eigen identiteit heeft. Tevens is dit jaar groen licht verkregen voor nieuwbouw van het Edith Stein College en uitbreiding van de Hoge Raad. Dankzij een kleine herverkaveling in het gebied tussen de Kazernestraat, de Nieuwe Schoolstraat en het Louis Couperusplein is het ook mogelijk appartementen, stadswoningen en een parkeergarage te bouwen. Onder meer dit gebied dient als decor voor de film *Zwartboek* dat zich afspeelt aan het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Nieuwe Kern

In de Nieuwe Kern was er op het Spuiplein dit jaar wederom de openluchtbioscoop. Bijzonder dit jaar was de Indische Zomer: op veel plaatsen waren er evenementen en tentoonstellingen rondom Indië. Eén daarvan was de grootste rijsttafel van Europa met 1.000 gasten in het Atrium van het Stadhuis. De ontwikkeling van het Wijnhavenkwartier is door een uitspraak van de Raad van State vertraagd.

Winkelkern

Nog altijd weet Den Haag een groei van het bezoekersaantal te bewerkstelligen. De verbreding van het winkelaanbod draagt bij aan deze positieve ontwikkeling. In de binnenstad zijn veel nieuwe winkels gekomen en oude winkels vernieuwd (Meddens, Passage). De oplevering van de Baljurk versterkt de verbinding Hofweg – Passage – Kettingstraat – Venestraat - Haagsche Bluf. Daarnaast worden de contouren van het Spuimarktproject zichtbaar. Architect Bernard Tschumi uit New York gaat het gebouw ontwerpen voor de locatie van het voormalige pand van Marks & Spencer. Het ontwerp voorziet in een verbinding tussen de Spuistraat en de Grote Marktstraat; een verlenging van de oude Haagse Passage richting de Bijenkorf.

Veelkleurige Kern

De herinrichting van de Bierkade en het Groenewegje ondersteunt de ontwikkeling van de Avenue Culinaire. Er vonden veel evenementen plaats in en rond de Avenue Culinaire, zoals 101 jaar binnenhavens, Jazz in de Gracht en Fiësta de la Plaza. In 2002 is de Stichting De Ooievaart opgericht. Dit jaar werd een derde boot ingezet. In totaal waren er in 2005 circa 18.000 bezoekers.

Scharnieren en entreegebieden

Voor het *scharnier Kalvermarkt* is op basis van een scenariostudie een visie ontwikkeld. In het eerste halfjaar van 2005 is door Habiforum een proeftuinverkenning uitgevoerd en is met de grote spelers in het gebied verder gesproken over de ontwikkeling. De komende jaren staan de ontwikkelingen rond *het entreegebied Den Haag Centraal* in het teken van het Sleutelproject Den Haag Centraal. Hier gaat zich een metamorfose voltrekken die gericht is op het up-to-date maken van het stationsgebied en op het optimaal verwerken van reizigersstromen. In 2006 moet het nieuwe station gereed zijn voor RandstadRail.

Voor het *entreegebied Stationsweg/Wagenstraat* zijn het tegengaan van leegstand en het verhogen van de kwaliteit van het ondernemerschap belangrijke attentiepunten. De projectorganisatie Stationsweg/Wagenstraat is onderdeel van Bureau Binnenstad. Voor ChinaTown is een ontwerpvisie voor Chinese Poorten en gevelaanpassingen ontwikkeld.

3.2 Enkele ontwikkelingen in de binnenstad

Behalve de locatie- en projectgerichte activiteiten in de sfeergebieden, zijn er ook enkele ontwikkelingen en veranderingen te noemen die een impact zullen hebben op de binnenstad als geheel.

Openbare ruimte

Enkele resultaten, naast de voortgaande operatie in het kader van *De Kern Gezond*, zijn herbestrating van enkele winkelstraten, een integrale aanpak van enkele stegen, en het plaatsen van een viertal verzinkbare openbare toiletvoorzieningen in de horecagebieden. Met het pilotproject '*De Schone Stad*', een ondernemersinitiatief, wordt het stroomlijnen van vervoerbewegingen nagestreefd. Dit op het gebied van zowel afvalinzameling als bevoorrading. Deze pilot vindt plaats in de gebieden Paleispromenade, Noordeinde en Denneweg. In de Denneweg en omgeving en inmiddels ook op het Plein vindt clustering plaats bij de *bevoorrading* van de horeca. Voor de branches mode en juweliers worden de eerste stappen gezet.

Ten aanzien van de *inzameling* van bedrijfsafval in het pilotgebied Noordeinde en Paleispromenade streven de ondernemers, de afvalinzamelaars en de gemeente hetzelfde doel na, namelijk een schone binnenstad die tijdig schoon en vrij is voor de bezoekers. Zo wordt er aan ondernemerszijde naar gestreefd een raamovereenkomst met één afvalinzamelaar per gebied te sluiten. De gemeente heeft in het voorjaar besloten tot nieuwe afvalinzamelingstijden. Het aanbieden en afhalen van bedrijfsafval kan 7 dagen per week tussen 7.00 en 10.00 uur 's morgens. Er is enige commotie ontstaan bij de invoering van de gewijzigde regeling. Bijvoorbeeld de kleine horeca-ondernemingen zijn niet gelukkig met de regeling. In overleg met de verschillende partijen wordt naar oplossingen gezocht.

In de detailhandelsnota voor Den Haag is als ambitie geformuleerd dat Den Haag een internationale winkelstad moet worden. Tegen deze achtergrond is het aantrekken van nieuwe, internationale, winkelformules gewenst, zoals aangegeven in het recente adviesrapport 'Den Haag Internationale Winkelstad'. Eén van de noodzakelijke randvoorwaarden voor het aantrekken van zulke formules is een verbetering van de openbare ruimte en gebouwde omgeving in het kernwinkelgebied. Daartoe is voor de winkelstraten Lange en Korte Poten, de Spuistraat en de Vlamingstraat het project *Kwaliteitsverbetering straat- en gevelbeeld* in voorbereiding. Beoogd wordt de historische kwaliteit van de straten te verbeteren door het opknappen van de gevels, het verminderen en verkleinen van de reclame en het tegengaan van uitstallingen op straat.

Het *Verlichtingsplan* is de leidraad voor het verbeteren van de verlichting in de binnenstad. De gemeente draagt zorg voor de openbare verlichting. Via de Stichting Schone Schijn wordt het aanlichten van gevels gestimuleerd. In de afgelopen periode is de openbare verlichting op onder andere het Kerkplein, de Boekhorststraat en de Grote Marktstraat vernieuwd. Gevels van in de Schoolstraat en de Grote Markt zijn aangelicht.

Souterrain en Grote Marktstraat

De opening van het Souterrain in oktober 2004 was voor de binnenstad een belangrijke mijlpaal en betekende naast een betere bereikbaarheid en meer parkeerplaatsen dat na 8 jaar bouwen de Grote Marktstraat en omgeving nu écht als verblijfsgebied gaat functioneren. De uitstraling en kwaliteit van het Souterrain worden in het algemeen zeer positief beoordeeld. De toekomstige inrichting van de Grote Marktstraat zal ook moeten bijdragen aan een vergrote aantrekkingskracht voor detailhandel én het winkelend publiek. Het hoge kwaliteitsniveau in het Souterrain vraagt om een hoogwaardige inrichting van de Grote Marktstraat bovengronds. De Grote Marktstraat moet zich gaan ontwikkelen tot een binnenstadsboulevard met Haagse allure, een gedachte die teruggrijpt op de plannen van Berlage uit de jaren twintig. Hoe het toekomstbeeld eruit komt te zien wordt overlegd met de betrokken partijen.

Luchtkwaliteit

De gemeente presenteerde in 2005 concrete maatregelen om de luchtkwaliteit in Den Haag te verbeteren. Deze maatregelen zijn een aanvulling op het Plan van Aanpak Luchtkwaliteit 2004 - 2010 dat in mei 2004 is vastgesteld. De meeste maatregelen hebben betrekking op het verkeer en bevatten voorstellen voor de verbetering van het leefklimaat op en rond de Amsterdamse Veerkade. In voorbereiding is de Nota Zwaar Verkeer en het Verkeerscirculatieplan.

Wonen boven Winkels en Zwakke Schakels

In het pilotgebied Spuistraat-Vlamingstraat wordt door middel van het project Wonen boven Winkels gewerkt aan het stimuleren van wonen boven winkels. Er spelen momenteel concrete initiatieven rond het zogenaamde Zeemanpand, de Spuistraat en de Koediefstraat. Naast de pilot worden er op diverse plaatsen in de binnenstad via marktprocessen ook woningen boven winkels gerealiseerd. In 2004 zijn bouwvergunningen verstrekt voor 20 woningen in de binnenstad. In het kader van het project 'Zwakke Schakels' worden in de Raamstraat vier naast elkaar gelegen panden opgeknapt door Stadsherstel Den Haag en Omgeving bv.

Veiligheid

In 2004 is voor de hele binnenstad een zogenaamde *eerste ster van het KVO* behaald. Partijen in de binnenstad werken samen aan de aanpak van veelplegers, eenvoudigere aangiftemogelijkheden, beveiliging van winkels, een betere verlichting in de avonduren, onderhoud van de openbare ruimte en toezicht bij halteplaatsen. Deze samenwerking moet leiden tot het behoud van het KVO-keurmerk. Verder is in het kader van het Keurmerk Veilig Ondernemen voor de Grote Marktstraat de pilot 'collectief winkelverbod' van start gegaan. Vanaf 1 maart 2005 werken de ondernemers samen bij het opleggen van winkelverboden met tot nog toe een positief resultaat. Sinds september 2005 is er tevens een collectief toegangsverbod voor autokrakers en overlastgevers van kracht voor parkeergarages. Voor de uitgaansgebieden is het KVV (Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan) in voorbereiding. Voor het gebied Spui, Turfmarkt en Spuiplein is hiermee een eerste aanzet gedaan.

Samenwerking en organisatie

De afgelopen jaren heeft de samenwerking *tussen* verschillende bij de binnenstad betrokken partijen een impuls gekregen. Ook de afstemming *binnen* partijen is verbeterd. Samenwerking is de pijler onder het werken aan een betere binnenstad en daarom een continu proces. Voortdurend

wordt gezocht naar verbetermogelijkheden en verdere vergroting van het draagvlak. Zo wordt er bijvoorbeeld aan gewerkt om vastgoedpartijen beter te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de binnenstad en om de organisatiegraad van ondernemersverenigingen te verhogen. Dit jaar vinden door de Binnenstads Ondernemers Federatie (BOF), Stichting Binnenstad en de wethouder Binnenstad gesprekken plaats met alle ondernemersverenigingen. Bij de BOF zijn 14 ondernemersverenigingen aangesloten. Deze vertegenwoordigen binnen hun gebieden gemiddeld circa 45% van het totaal aantal ondernemers. De Kamer van Koophandel heeft het aanbieden van cursussen om de besturen van ondernemersverenigingen te professionaliseren gecontinueerd.

Communicatie

Dit jaar is de digitale nieuwsbrief en de verbeterde website van de binnenstad (www.binnenstad-denhaag.nl) de lucht in gegaan. Op de website zijn alle projecten en activiteiten in de binnenstad terug te vinden. Daarnaast zijn er nieuwsbrieven van de BOF, De Schone Stad en een aantal ondernemersverenigingen.

3.3 Uitgelicht: marketing en toerisme

Zoals ieder jaar worden ook dit jaar enkele onderwerpen nader onder de loep genomen. Dit jaar is gekozen voor marketing en toerisme. De marketing van de binnenstad is gericht op het aantrekken van vooral bezoekers van buiten de stad en staat daarmee in nauwe samenhang met de in het Binnenstadsplan onderscheiden thema's. Of het nu gaat om hotels, urban entertainment, winkelaanbod of cultuur, marketing is een belangrijk middel om de doelstellingen voor de binnenstad te helpen bereiken.

Citymarketing

Vorig jaar is voor Den Haag een start gemaakt met Citymarketing. Leidraad is om de doelstellingen op het gebied van wonen, werken, recreëren en studeren in Den Haag te ondersteunen. Een eerste activiteit waren de twaalf life-style programma's van een half uur die wekelijks op Yorin/RTL5 werden uitgezonden. In 2004 werd ook het programma 'Beleef Den Haag!' op de regionale zender TV-West uitgezonden. Deze reeks kreeg in 2005 een vervolg.

Marketing en promotie binnenstad

In juli opende de VVV Den Haag zijn deuren op de Hofweg waar ook (de Ticketshop van) het Haags Uitburo is gevestigd. Door de samenvoeging van beide kantoren is op de Hofweg een in Nederland unieke combinatie ontstaan. Hier vindt de consument een breed aanbod aan toeristische, recreatieve en culturele producten en diensten.

De uitdaging voor de komende periode is om te zorgen dat marktpartijen gaan participeren in het vermarkten van het 'product Haagse binnenstad'. Daartoe is de marketing en promotie van de binnenstad ondergebracht in de *Stichting Marketing Haagse Binnenstad*. Hierin participeren de Kamer van Koophandel Haaglanden, City Mondial, HTM, Binnenstad Ondernemers Federatie, Hommerson, Rabobank, horeca-ondernemers aan het Plein, de ondernemersvereniging Grote Marktstraat

en de verenigde nachthoreca. Momenteel is men bezig een marketingplan voor de komende 3 jaar te ontwikkelen.

Den Haag internationale winkelstad

In 2005 is gewerkt aan een plan om vernieuwende nationale en internationale winkelformules naar de binnenstad te trekken en daarmee het onderscheidend karakter van Den Haag als winkelstad te vergroten. Dit plan bevat concrete voorstellen op het gebied van productontwikkeling en acquisitie, marketing en promotie en netwerkvorming. Tevens vraagt het plan nadrukkelijk aandacht voor randvoorwaarden als het gaat om openbare ruimte, gebouwde omgeving en bereikbaarheid.

De Haagse binnenstad verbonden in 5 sfeergebieden

Het principe van de sfeergebieden is bedoeld om de verscheidenheid in de Haagse binnenstad beter voor het voetlicht te brengen. Deze doelstelling heeft in de afgelopen jaren ook gestalte gekregen door de museumkoets, de Ooievaart en in 2005 de Haagse Gouden Koetsjes. De Ooievaart organiseert, onder begeleiding van gidsen, rondvaarten over de grachten rond de binnenstad. Inmiddels beschikt de Ooievaart over drie boten. De Haagse Gouden Koetsjes zijn dit jaar geïntroduceerd in het kader van het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Beatrix. Naar verwachting zullen ze ook komend jaar blijven rijden. Met deze attracties krijgen bezoekers een verrassend beeld van de compleetheid en verscheidenheid in de Haagse binnenstad. Daarnaast zijn er, mede dankzij het Gilde, steeds meer wandelingen door de binnenstad.

Toerisme

Den Haag ondervond net als de andere grote steden last van de economische laagconjunctuur, die ook het internationaal toerisme raakte. Er is veel inzet geleverd op het gebied van toerisme en recreatie. Er zijn in de binnenstad veel uitgaansmogelijkheden bijgekomen. Ook is de hotelcapaciteit met de komst van hotel Ibis en de recente heropening van Des Indes gegroeid. Ook de opening van NH-Hotels in het Beatrixkwartier is van belang voor de binnenstad. Met de heropening van Des Indes is een einde gekomen aan anderhalf jaar verbouwen en heeft de binnenstad weer overnachtingsmogelijkheden in het topsegment. Deze mogelijkheden zullen mogelijk de komende jaren verder toenemen nu er concreet zicht lijkt te zijn op de komst van Hilton.

Met de verwachte komst van een multiplex-bioscoop en andere leisurfuncties in het Spuimarktgebied zullen de voorzieningen op het gebied van toerisme en urban entertainment de komende periode verder toenemen. De leisurenota heeft hiervoor de lijnen uitgezet. Hierin is ook de wens om een nieuwe attractie naar de binnenstad te halen opgenomen.

Evenementen

Evenementen zijn een belangrijk middel om de Haagse binnenstad op de kaart te zetten. In september 2004 is een gemeentelijke evenementenvisie vastgesteld die vanzelfsprekend ook voor de binnenstad belangrijke lijnen uitzet. Doel van deze visie is om, voortbouwend op het Citymarketingbeleid, door middel van goede evenementen de stad nog beter op de kaart te zetten en aantrekkelijker te maken voor bewoners en bezoekers. Hiertoe is ook een meerjaren-subsidie in het leven geroepen.

Naast de bekende jaarlijkse evenementen in de Haagse binnenstad vonden dit jaar enkele bijzondere evenementen plaats. Hieronder volgt een reeks van bekende en bijzondere evenementen van het afgelopen jaar:

Van juni tot en met september 2005 beleefde Den Haag *De Indische Zomer*. Er waren meer dan 100 tentoonstellingen, muziek- & dansvoorstellingen en literaire optredens.

De *60e bevrijdingsdag* werd in Den Haag uitgebreid gevierd met een Vrijheidsfestival, onder het motto 'Belangrijk is wat ons bindt, niet wat ons verdeelt'. Het festival vond plaats op het Spuiplein. In de instellingen rondom het plein vonden diverse activiteiten plaats zoals debatten, toneel, cabaret, dans, muziek, film en literatuur.

Het internationale karakter van de Haagse binnenstad werd onderstreept door het *6e Hindoestaanse Filmfestival*. Dit festival startte met een driedaags premièreweekend in mei in het Theater aan het Spui en eindigde in juni in het Lucent Danstheater.

Terwijl het North Sea Jazz Festival (NSJ) in 2006 uit Den Haag vertrekt, is er een nieuw *jazz-evenement* op komst. Met dit nieuwe jazzfestival, dat geconcentreerd zal zijn rond het Spuiplein, beogen de initiatiefnemers een verrassende formule te creëren, waarin jazz en wereldmuziek worden gecombineerd met andere kunstvormen. Hiermee wordt de muziekprogrammering in de binnenstad versterkt.

Het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Beatrix betekende dat Den Haag haar naam als Koninklijke stad kon onderstrepen. Op 30 april vierde de Koningin haar verjaardag in Den Haag. In de zomer was er de grote overzichtstentoonstelling '*Majesteit!, 25 jaar Koningin Beatrix*'. Een trekpleister hierbij was natuurlijk de Gouden Koets. In augustus bezocht de Koningin de tentoonstelling '*Noordeinde in Beeld*'. Deze tentoonstelling vond eveneens plaats ter ere van het 25-jarig regeringsjubileum. Ter gelegenheid van dat jubileum organiseert 't Gilde Den Haag van mei tot december 2005 historische Oranjewandelingen in het centrum van Den Haag. Na een renovatie is ook de Paleistuin dit jaar weer voor het publiek geopend. Daarnaast waren er net als ieder jaar de KoninginneNach en de Koninginnekermiss.

Op zaterdag 3 september konden zo'n 40.000 vooral Haagse bezoekers op het Malieveld luisteren naar de Golden Earring, Kane en Di-rect. *Den Haag Beatstad*, gekoppeld aan Unicef, was een succes en inmiddels wordt voorzichtig nagedacht over een vervolg.

In september 2004 vond voor de 2^e maal de *CultuurNacht* plaats. Vóór en veelal dóór jongeren werd op 20 locaties in de (binnen)stad Den Haag op een trendsettende manier in de kijker gezet. Met het multidisciplinaire en innovatieve concept werd de opmaat gemaakt voor een meerdaags evenement *Today's Art* in september 2005.

Later dit jaar is Den Haag voor de tiende maal het toneel van het *Holland Dance Festival*, de internationale dansbiënnale van Nederland. Tijdens deze jubileumeditie staat de danskunst in al haar facetten centraal. Gedurende tweeënhalve week zijn in vijf theaters en op twee

bijzondere locaties meer dan zestig voorstellingen van ruim veertig dansgezelschappen en -kunstenaars uit binnen- en buitenland te zien

Ook staat de *Haagse Popweek* op stapel. Dit evenement wordt georganiseerd door het Haags Pop Centrum, wat dit jaar 20 jaar bestaat. Dit zal groots worden aangepakt en daarom zal er op 20 locaties in de stad gespeeld worden.

Filmfestival Shoot-Me programmeert films van jonge nationale en internationale filmmakers. Trends, alledaagse gebeurtenissen en actualiteiten in jongerencultuur worden hierin zichtbaar. Dit festival vindt eind oktober plaats op diverse locaties in de Haagse binnenstad, zoals het Souterrain, het Filmhuis en het Nutshuis.

Tijdens *Crossing Border*, van 16 tot 20 november in de binnenstad, staat de combinatie literatuur, muziek, film en beeldende kunst centraal. *Crossing Border* zoekt bijzondere combinaties van gesproken woord met muziek, film en beeldende kunst. Voorafgaand aan *Crossing Border* is er 'The Music in My Head', een kleinschalig indoor-muziekfestival dat dit jaar voor het eerst in het Paard van Troje plaatsvindt.

Chinese markten

De (in het zomerseizoen) maandelijkse Chinese Markten ondersteunen de ontwikkeling van Chinatown. In september vond gelijktijdig met deze markt het Chinese Maanfeest plaats.

Bijlage 1: Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving	
Monitoren		
Binnenstadsplan	Binnenstadsplan met de titel 'Binnenstadsplan 2000-2010; Binnenstad Buitengewoon!'	
Thema	Onderwerp uit het Binnenstadsplan, bijvoorbeeld 'winkelen' of 'horeca'. Het Binnenstadsplan omvat 11 thema's.	
Indicator	Onderzoeksvariabele / meeteenheid. Een thema omvat doorgaans meerdere indicatoren.	
Nulmeting	Eerste meting die als het ware het vertrekpunt aangeeft. De eindmeting vindt conform de tijdshorizon van het Binnenstadsplan plaats in 2010 terwijl jaarlijkse tussentijdse metingen aangeven hoe het de binnenstad vergaat.	
Beoogd resultaat	Het resultaat dat beoogd wordt te bereiken, bijvoorbeeld meer bezoekers of meer bestedingen.	
Te leveren inzet	Door gemeente en bedrijfsleven gezamenlijk te leveren inspanningen om het beoogd resultaat naderbij te brengen. Beseft moet worden dat naast deze inzet ook exogene factoren een rol spelen die het beoogd resultaat positief of negatief kunnen beïnvloeden.	
Rapportcijfer	Beoordelingscijfer dat (veelal) bezoekers en/of bewoners geven aan een bepaald onderwerp (indicator). De vraagstelling in enquêtes die aan de onderzoeken die in de Binnenstadsmonitor gebruikt worden, ten grondslag ligt, laat daarbij meestal de ruimte aan de eigen interpretatie van de respondent. Dat kan betekenen dat, gevraagd naar een rapportcijfer over het winkelaanbod, de ene respondent dit strikt opvat als 'de winkels zelf', terwijl de andere respondent hier ook de afstanden en de inrichting van de openbare ruimte onder verstaat. Dat is niet erg indien men bedenkt dat dit dan blijkbaar ook de punten zijn die voor de betreffende respondent relevant zijn, maar het is wel belangrijk om bij het beoordelen en interpreteren van cijfers in het achterhoofd te houden.	
(meetbare) Doelstelling	Aan een indicator verbonden doelstelling. We onderscheiden hierbij ontwikkelingsrichtingen en streefwaarden. De doelstellingen in dit rapport hebben, tenzij anders aangegeven, betrekking op de periode tot 2010.	
Ontwikkelingsrichting	Aangegeven ontwikkelingslijn van een indicator ten opzichte van de nulmeting, bijvoorbeeld toename of afname.	
Streefwaarde	Streefwaarden gaan verder dan een ontwikkelingsrichting. De ontwikkelingsrichting is nl. ook gekwantificeerd, bijv. 15% toename.	
	Bron	Omschrijving
Algemeen		
Binnenstad	BB	De binnenstad is gedefinieerd als wijk 28 (Centrum, niet te verwarren met Stadsdeel Centrum). Wijk Centrum (28) omvat de buurten Kortebos (buurt 11), Voorhout (12), Uilebomen (13) en Zuidwal (14).
Bezoekers	BO	Personen die zich zowel overdag als 's avonds in de binnenstad bevinden.
Bezoekers met hoofdreden van bezoek winkelen / horeca / cultuur / werken		Personen die in het Bez.onderz. hebben aangegeven als hoofdmotief voor hun aanwezigheid winkelen / horeca / cultuur / werken hebben aangegeven.
Bezoekenheid		Een bezoekenheid is een groep bezoekers die samen de binnenstad bezoekt.
Toerisme en recreatie		
Bezoeken	CVTO	Aantal toeristische bezoeken. Een bezoeker kan meerdere bezoeken per

		jaar brengen.
Toeristisch bezoek	CVTO	Alle bezoek door Nederlanders (niet zijnde Hagenaren) dat voor ontspanning en/of plezier wordt gemaakt, zoals bijvoorbeeld het bezoeken van een museum, een attractie of evenement, winkelen voor plezier e.d.. Bezoek om zakelijke redenen, alsmede familie- of kennissenbezoek blijft buiten beschouwing.
Welstandsklasse	CVTO	Landelijke indeling in vier welstandsklassen. A en B+ zijn de hoogste welstandsklassen.
Combinatiebezoek	BO	Een bezoek aan een bepaald gebied of publiekstrekker wordt gecombineerd met bezoek aan andere gebieden of publiekstrekkers.
Grootschalige uitgaansvoorzieningen	Polyground / BH	Discotheken, clubs of andere horecabedrijven met een belangrijke dans-, feest-, of nachtfunctie en een minimumcapaciteit van 700 bezoekers. Feitelijk heeft de binnenstad nu geen grootsch. voorzieningen: pas na de heropening van 't Paard zal dat het geval zijn.
Kleinschalige uitgaansvoorzieningen	Polyground / BH	Discotheken, clubs of andere horecabedrijven met een belangrijke dans-, feest-, of nachtfunctie en een maximumcapaciteit van 700 bezoekers, maar niet minder dan 150 bezoekers.
Overige dans-uitgaansvoorzieningen	BH	Dansgelegenheid met een capaciteit van minder dan 150 personen, meestal (dans)café's.
Urban entertainment	Locatus	Commerciële voorzieningen in de binnenstad in de functiecategorieën horeca, cultuur en ontspanning.
Winkelen		
Mode-aandeel	Locatus	Aantal mode-winkels ten opzichte van het totaal aantal winkels.
Koopkrachtbinding	KSO	De mate waarin inwoners van een bepaald gebied hun detailhandelsbestedingen verrichten bij winkels in dat gebied. Bijvoorbeeld de mate waarin inwoners van Den Haag hun bestedingen verrichten bij winkels in de Haagse binnenstad (het marktaandeel van de Haagse binnenstad in het totale (detailhandels)-bestedingsvolume) of de mate waarin inwoners van Zuid-Holland hun bestedingen in de Haagse binnenstad verrichten.
Koopkrachttoevloeiing	KSO	De mate waarin inwoners van buiten een bepaald gebied hun detailhandelsbestedingen verrichten bij winkels in dat gebied. In dit geval: de mate waarin inwoners van buiten Den Haag hun bestedingen verrichten bij winkels in de Haagse binnenstad (het omzetaandeel in de Haagse binnenstad dat van buiten de eigen stad afkomstig is).
Niet-dagelijks	KSO	De niet-dagelijkse detailhandelsbestedingen die in de detailhandel terecht komen, uitgezonderd bestedingen aan voedings- en genotmiddelen en drogisterij-artikelen.
Tophuren	DTZ	Huurniveaus in de duurste winkelstraat van een binnenstad.
Horeca		
Avondbezoekers	BO	Bezoekers die na 18.00 uur / na

		winkelsluitingstijd in de binnenstad zijn.
Horecaconcentratiegebieden	DSO	De vier aangewezen horecaclusters: Grote Markt eo. Plein, Buitenhof, Spui (zie voor afbakening horeca-structuurvisie en Binnenstadsplan)
Restaurants	BH	Horeca met accent op eten tijdens avonduren
Daghoreca	BH	Horeca met accent op eten overdag
Café's	BH	Horeca met accent op drinken
Fastfood	BH	Horeca met accent op eten, ketenorganisatie
Bijzondere horeca	BH	Horeca met functiecombinaties, zoals restaurant- en dansfuncties.
Evenementen		
Grote evenementen	DSB	Evenementen die (bij benadering achteraf) meer dan 25.000 bezoekers trekken, definitie volgens APV
Kleine evenementen	Stadsdeel Centrum	Evenementen die minder dan 25.000 bezoekers trekken, maar waarvan wel een publieksgenerend effect uitgaat.
Bereikbaarheid		
Modal split	BO	Vervoermiddelgebruik
Dubbelgebruik	Registratie	Parkeerplaatsen die gebruikt worden door meer dan 1 categorie, waarbij 3 categorieën onderscheiden worden: bewoners, werknemers en bezoekers. Wordt in deze monitor opgevat als parkeerplaatsen ten behoeve van kantoorwerknemers die na kantoortijd voor binnenstadsbezoekers kunnen worden benut.
Parkeerbalans	P-balans	De behoefte aan parkeergelegenheid afgezet tegen de capaciteit
Aantal in- en uitstappers centrumhalten	HTM	Aantal in- en uitstappers op/van HTM bus- en tramlijnen bij centrumhalten: Bierkade (Spui), Bierkade (Wagenstraat), Spui/Stadhuis, Nieuwe Haven/Schedeldoekshaven, Kalvermarkt/Stadhuis, Centrum (Hofweg), Kneuterdijk, Buitenhof, Korte Voorhout, Zuid-Hollandlaan, Malieveld, Centrum (Grote Marktstraat), Grote Markt, Gravenstraat, Stille Veerkade, Amsterdamse Veerkade.